

УДК 911:371.3

О.І. Грінченко, В.Б. Уткіна, І.І. Хворостенко

Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти

УПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ

Вступ. Перехід до інформаційного суспільства кардинально змінює положення системи освіти у суспільстві, її інституційний статус, сучасному суспільству необхідна масова якісна освіта, спроможна забезпечити зростаючі потреби виробника та споживача матеріальних і духовних благ. Визнати соціальне замовлення суспільства традиційними способами не в змозі навіть заможні країни. Тому поява дистанційної освіти не є випадковою — це закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов.

Вихідні передумови. Проблемою дистанційної освіти опікуються такі передові вітчизняні науковці, як В.В. Олійник, В.М. Кухаренко, П.В. Дмитренко, Ю.А. Пасічник, В.О. Гравіт та ін. [1-3, 5].

На сьогодні науковці вже сформували певну науково-теоретичну базу у галузі дистанційної освіти; визначено основні поняття, принципи, забезпечення дистанційного навчання, напрями розвитку дистанційної освіти; створена певна нормативно-правова база дистанційної освіти [4, 6-9].

Однак, незважаючи на численні дослідження, досить актуальною залишається проблема організації та проведення курсів підвищення кваліфікації за дистанційною формою у закладах післядипломної педагогічної освіти.

Формулювання цілей етапі, постановка завдання. Дана стаття присвячена аналізу першого досвіду впровадження дистанційного навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів географії Харківського обласного науково-методичного інституту безперервної освіти (ХОНМІБО) як однієї з інноваційних форм використання комп'ютерних технологій та Інтернету у географічній освіті.

Головними етапами на шляху впровадження дистанційної форми підвищення кваліфікації вчителя є підготовка програмного, наукового і методичного забезпечення навчального процесу. Якість підготовки можна визначити через аналіз результатів роботи слухачів курсів.

Виклад основного матеріалу. З метою забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників, удосконалення професійних знань, умінь за спеціальністю, професією з урахуванням можливості здійснення навчання без відриву слухачів від виконання ними професійних обов'язків, підвищення рівня якості самостійної роботи, розвитку інформаційної компетентності слухачів на базі широкого застосування у

навчанні сучасних інформаційних, комп'ютерних та телекомунікаційних технологій викладачами кафедри методики суспільно-гуманітарної освіти та Центру дистанційної освіти ХОНМІБО було розроблено організаційно-педагогічну модель підвищення кваліфікації вчителів географії, що припускає оптимальне поєднання переваг очного та дистанційного навчання.

Навчально-тематичний план за очно-, заочно-дистанційною формою навчання, розрахований на 144 навчальні години, передбачає 36 годин аудиторних занять, 72 години самостійної роботи слухачів і 36 годин дистанційного навчання. Дистанційне навчання визначається як процес передачі і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається при опосередкованій взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Дистанційний етап, на відміну від очного, покликаний забезпечити алгоритмізовану самостійну роботу слухача. Відрізняється і специфіка діяльності усіх учасників навчального процесу.

Учасниками навчального процесу за цією формою є: слухачі курсів, куратори (тьютори) курсів, викладачі. Центр дистанційної освіти (ЦДО) тощо. У межах повноважень кожної з категорій учасниками навчального процесу вирішується низка завдань, головними з яких є:

—самостійне вивчення тем навчального плану і виконання обов'язкових практичних завдань слухачами відповідно до плану курсу, що мають за мету з одного боку, — засвоєння змісту програми підвищення кваліфікації, з другого боку, — контроль успішності навчання;

—організація кураторами (тьюторами) курсів оцінювання результатів виконання завдань, супроводження спілкування між викладачами та слухачами (чат, форум, електронна пошта тощо);

—розробка викладачами навчальних матеріалів, завдань для контролю успішності слухачів, надання консультацій, оцінювання практичних робіт слухачів;

—моніторинг ЦДО якості навчальної діяльності слухачів курсів та узагальнення результатів навчання за дистанційною формою.

У межах окреслених основних завдань було створено методичне забезпечення для курсів підвищення кваліфікації за очно-, заочно-дистанційною формою навчання, яке містить робочий навчально-тематичний план, дистанційний курс (теоретичні матеріали та практичні завдання, глосарій, списки рекомендованих джерел інформації), методичні рекомендації для слухачів щодо проходження курсу.

Кожна робота слухачів оцінювалася за факторно-критеріальною моделлю, відповідно до якої оцінюється передусім саме процес навчання, індивідуальна траєкторія вивчення окремих розділів, міра відмінності отриманих освітніх результатів від стандартних даних. Слухачі, виконуючи практичні завдання, створили особистісну освітню продукцію на основі розв'язання практичних проблем, самостійно відібраної і систематизованої інформації, телекомунікаційної співпраці. Основним ефектом учіння вчителів є узагальнення і систематизація практичних знань та розвиток гнучкості мислення, формування методології розв'язання професійних задач, тобто концептуальний розвиток особистості.

Відгуки слухачів свідчать, що дистанційна форма навчання дає змогу підвищувати професійний розвиток педагогів на рівні сучасних вимог, формувати інноваційні здатності як важливої ознаки європейського освітнього простору. Слухачі мали змогу осмислити явища професійної діяльності, власного досвіду, використовувати одержані знання у практичній діяльності.

Висновки. Таким чином, пріоритетним напрямом роботи ХОНМІБО залишається подальше впровадження технологій дистанційного навчання при організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників регіону; розробка та експериментальна апробація системи моніторингового, науково-методичного та організаційного забезпечення процесу дистанційного навчання педагогів.

У той же час, на шляху впровадження дистанційної форми навчання все ще не вирішено ряд проблем об'єктивного і суб'єктивного характеру: відсутність прямого контакту з викладачем і колегами-слухачами, недостатній рівень володіння комп'ютерною технікою, навичками роботи в Інтернеті, не сформованість навичок самоосвіти, відсутність нормативно-правового нормування роботи викладача при підготовці навчально-методичних матеріалів і роботі зі слухачами у дистанційному режимі тощо.

Перспективною дану проблему можна вважати і тому, що після обіцяної повної комп'ютеризації освітніх установ відкриваються нові можливості для використання вчителем географії комп'ютерної мережі для задоволення потреб у підвищенні кваліфікації.

Література:

1. Арешонков В., Трохименко В. Дистанційне навчання педагогічних працівників: досвід і проблеми // Директор школи, ліцею, гімназії. - 2003. ~ № 5-6. - С. 163-168.
2. Дмитренко П.В., Пасічник Ю.А. Дистанційна освіта. - К.: НПУ, 1999. - 25 с.

3. Клокар Н.І. Дистанційне навчання у вимірі сучасних моделей підвищення кваліфікації // Рідна школа. - 2006. - № 2. - С 14-18.

4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. ~- К.: КПІ, 2000. - 12 с.

5. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання: Навч. посібник. - Х.: ХДПУ, 1999. - 216 с.

6. Олійник В.В., Гравіт В.О. Дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті: організаційно-науковий аспект // Післядипломна освіта в Україні. - 2001. - № 1.

7. Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом МОН України від 21 січня 2004 р., № 40 // Офіційний вісник України. - 2004. - № 15. - С. 241-253.

8. Положення про організацію очно-дистанційного підвищення кваліфікації керівників і педагогічних кадрів у Центральному інституті післядипломної освіти / За зап. ред. В.В. Олійника. К.: ЦШПО, 2005. ~ 40 с.

9. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної програми "Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці" на 2006-2010 роки" від 7 грудня 2005 р., - Х. 1153.